

Komunikat FOR z 9 grudnia 2016: Dlaczego renacjonalizacja banku Pekao to zły kierunek?

Autorzy:

Aleksander Łaszek

Andrzej Rzońca

Rafał Trzeciakowski

Wojciech Zając

Plan prezentacji:

1. Jak (nie) sprawdza się własność państwowa w bankach?
2. Mamy za duży udział państwa w bankowości i gospodarce
3. Potrzebujemy zdrowych banków

1. Jak (nie) sprawdza się własność państwowa w bankach?

Na całym świecie własność państwowa prowadzi do turbulencji w sektorze bankowym. Był to problem również w krajach naszego regionu: na Litwie (1995-1996), w Bułgarii (1996-1997) i Słowenii (2012-2013).

Kraj	Opis	Źródło
Strefa euro	Państwowe banki kupują więcej państwowego długu i jako jedyne zwiększyły te zakupy w czasie europejskiego kryzysu zadłużeniowego (2010-2013).	De Marco i Macchiavelli (2016)
Europa Środkowa	Banki państwowe w latach wyborczych obniżają oprocentowanie kredytów, co prowadzi do spadku wyniku odsetkowego o prawie 0,4% PKB	Jackiewicz et al. (2013)
Indie	Banki państwowe w latach wyborów udzielają o 5-10 proc. więcej kredytów rolnych niż normalnie; wzrost jest szczególnie silny w kluczowych dystryktach. Udzielone tak kredyty są rzadziej spłacane	Cole (2009)
Brazylia	Firmy, które w wyborach wspierały późniejszych zwycięzców wyborów, po wyborach miały łatwiejszy dostęp do kredytów z banków państwowych	Claessens, Feijen i Laeven (2008)
Pakistan	Firmy, których dyrektorzy brali udział w wyborach, brały kredyty wyłącznie w bankach państwowych, otrzymując większe kredyty od pozostałych firm, jednocześnie rzadziej je spłacając.	Kwahja i Mian (2005)

Wysoki udział własności państwowej w sektorze bankowym przyczynił się do kryzysu bankowego na Słowenii, której gospodarka w latach 2008-2013 skurczyła się o 9% PKB – jedno z najcięższych załamaniań wśród państw strefy euro (MFW, 2015).

- Menadżerowie o powiązaniach politycznych wykupywali udziały w spółkach skarbu państwa dzięki preferencyjnym kredytom z państwowych banków. W latach 2004-2007 banki zaciągnęły krótkoterminowe pożyczki o wartości 30% PKB z czego ok. 1/3 została przeznaczona na przejęcia i wykupy menedżerskie (Damijan, 2012).

- W 2009 roku prezes NLB, największego banku państwowego, zrezygnował po 3 miesiącach mówiąc o naciskach politycznych. W 2010 jego następca zrezygnował po roku mówiąc o naciskach politycznych by nie sprzedawać udziałów w sieci supermarketów uznawanej przez polityków za „strategiczną” (Havrylchyk, 2013).

- Były przypadki udzielania pożyczek powiązanim podmiotom na preferencyjnych warunkach. NLB i NKBM, dwa największe banki państwowe, udzieliły kredytów w wysokości odpowiednio 20% i 15% ich kapitału, holdingowi finansowemu Zvon Ena, który następnie zbankrutował. Jednocześnie głęboko zaangażowały się w kredyty dla przedsiębiorstw wykonujących duże projekty publiczne (Havrylchyk, 2013).

Wysoki udział własności państwowej jest również źródłem problemów w Niemczech.

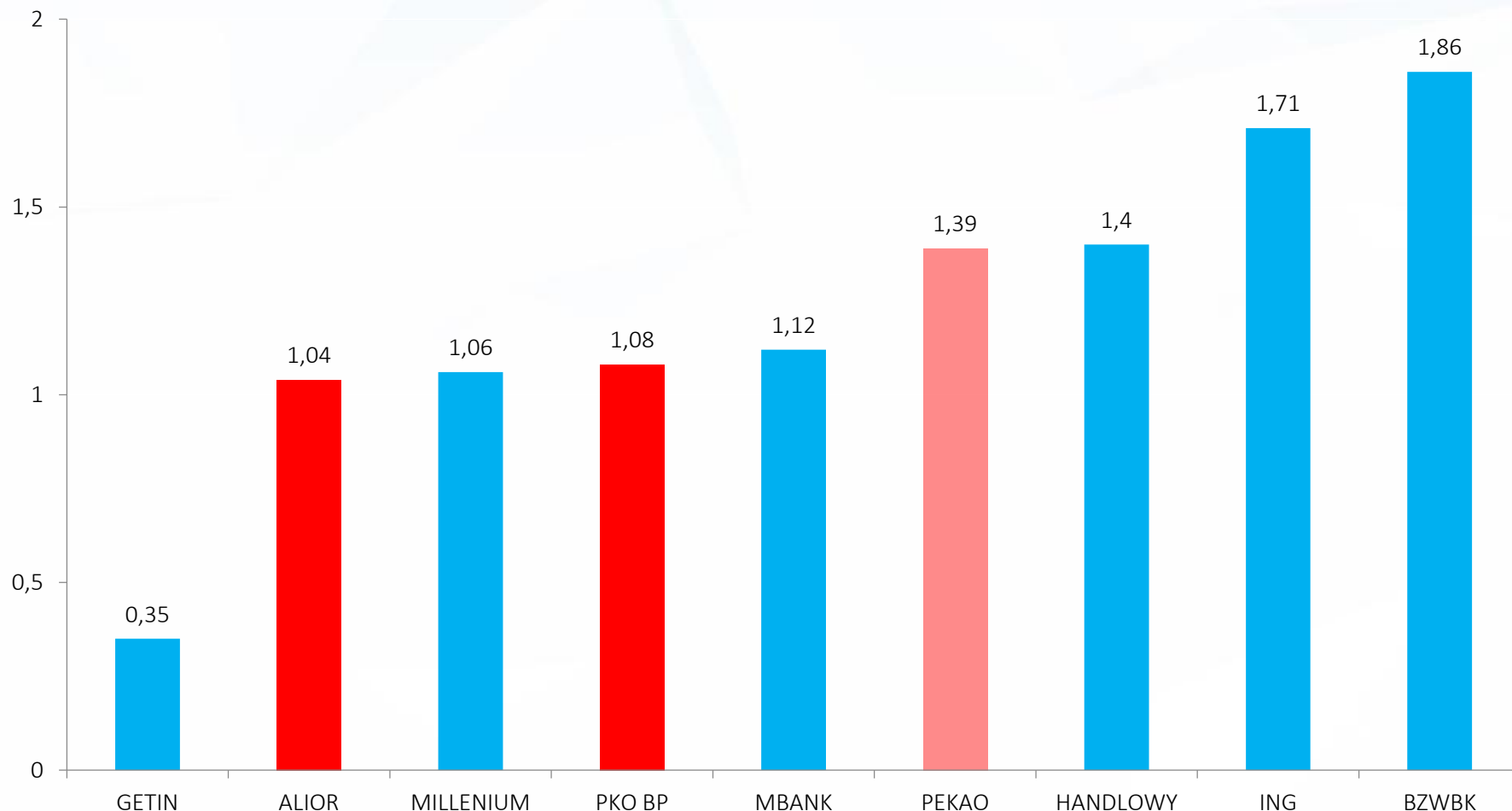
- **Udział państwa w niemieckim sektorze bankowym przekracza 30% aktywów** głównie ze względu na kontrolowane przez lokalnych polityków kasy oszczędnościowe i banki regionalne.
- Niemiecki sektor bankowy składa się z banków prywatnych, banków spółdzielczych i banków publicznych. **Banki publiczne to Sparkassen (których udziałowcami są często gminy) i Landesbanken (których udziałowcami są często landy)** (De Marco i Macchiavelli, 2016).
- Englmaier i Stowasser (2016) pokazali, że w okręgach, w których pozycja partii rządzącej była zagrożona, **przed wyborami lokalny banki publiczne luzowały kryteria udzielania kredytów.**
- **Upolitycznienie polityki kredytowej lokalnych banków publicznych obniża ich wartość** (Englmaier i Stowasser, 2016).

1. Jak (nie) sprawdza się własność państwowa w bankach?

Inwestorzy giełdowi dobrze rozpoznają ryzyko powodowane przez własność państwową w bankach. Banki kontrolowane przez polityków cechują się niskim wskaźnikiem P/BV w stosunku do banków prywatnych.

Wycena banków notowanych na GPW

Wskaźnik P/BV (ceny do wartości księgowej)

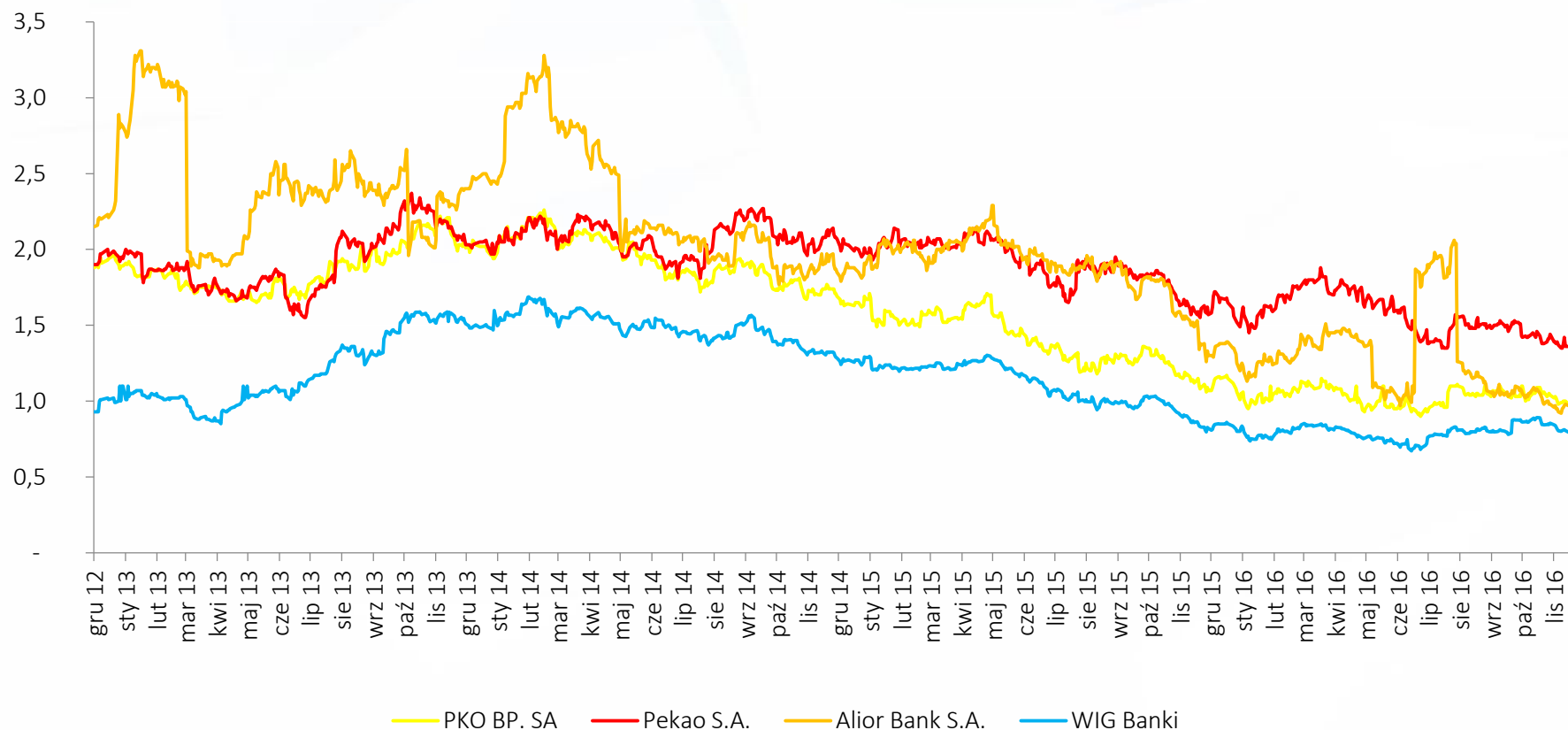

1. Jak (nie) sprawdza się własność państwowa w bankach?

Od listopada 2013 r. wartość wskaźnika P/BV dla indeksu WIG-Banki spadła z 1,6 do poziomu 0,88 (-45%). Od czerwca 2015 r. wskaźnik ten dla Alior Banku zmniejszył się z 2,25 do 1,07 (-52,5%). Od marca 2016 r. jego wartość dla Pekao S.A. spadła z 1,75 do ok. 1,4.

Wycena banków

Wskaźnik P/BV (price to bank value)

Państwo jest złym, a okresowo bardzo złym właścicielem nie tylko banków, na czym samo traci.

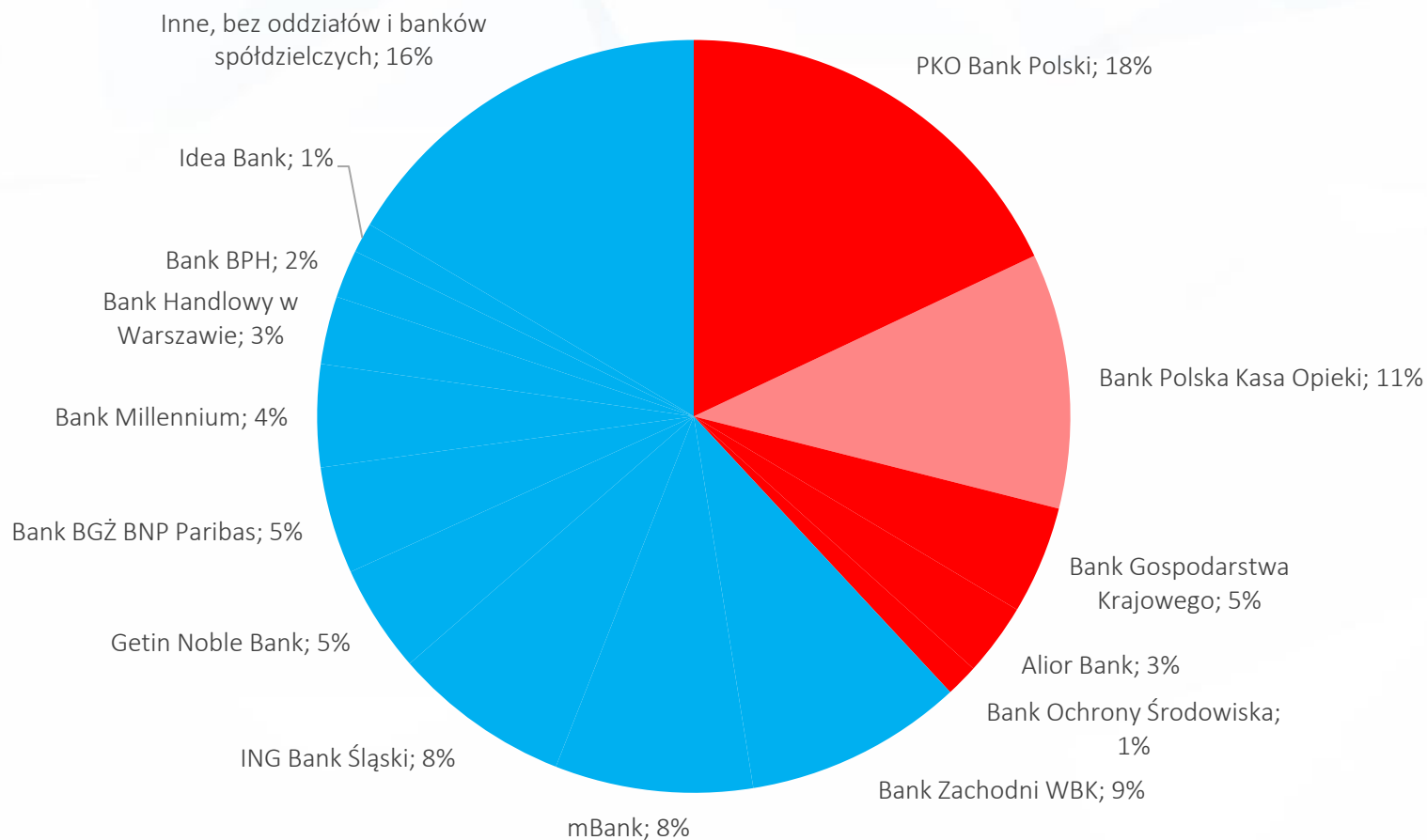
- Od 08.05.2015 (wybory prezydenckie) wartość spółek z WIG 20 z udziałem SP spadła o 86,3 mld zł, -33,07%, w tym samym czasie wartość spółek bez udziału SP spadła o 40,67 mld zł, -27,57%.
- Od 25.10.2015 (wybory parlamentarne) wartość spółek z WIG 20 z udziałem SP spadła o 46,8 mld zł, -18,88%, w tym samym czasie wartość spółek bez udziału SP spadła o 22,82 mld zł, -15,66%.
- Od 08.05.2015 (**wybory prezydenckie**) wartość pakietu SP w WIG20 spadła o 39,7 mld zł, -35,46%.
- Od 25.10.2015 (**wybory parlamentarne**) wartość pakietu SP w WIG20 spadła o 21,4 mld zł, -22,86%

2. Mamy za duży udział państwa w bankowości i gospodarce

Na rynku bankowym państwo jest zarówno regulatorem (KNF, UOKiK), jak i graczem (PKO BP, Pekao, BGK, Alior Bank, BOŚ). Po przejęciu Pekao S.A., Skarb Państwa będzie kontrolował aż 38% sektora bankowego (licząc wg sumy bilansowej).

Struktura sektora bankowego (banki komercyjne)

Struktura sektora bankowego wg sumy bilansowej

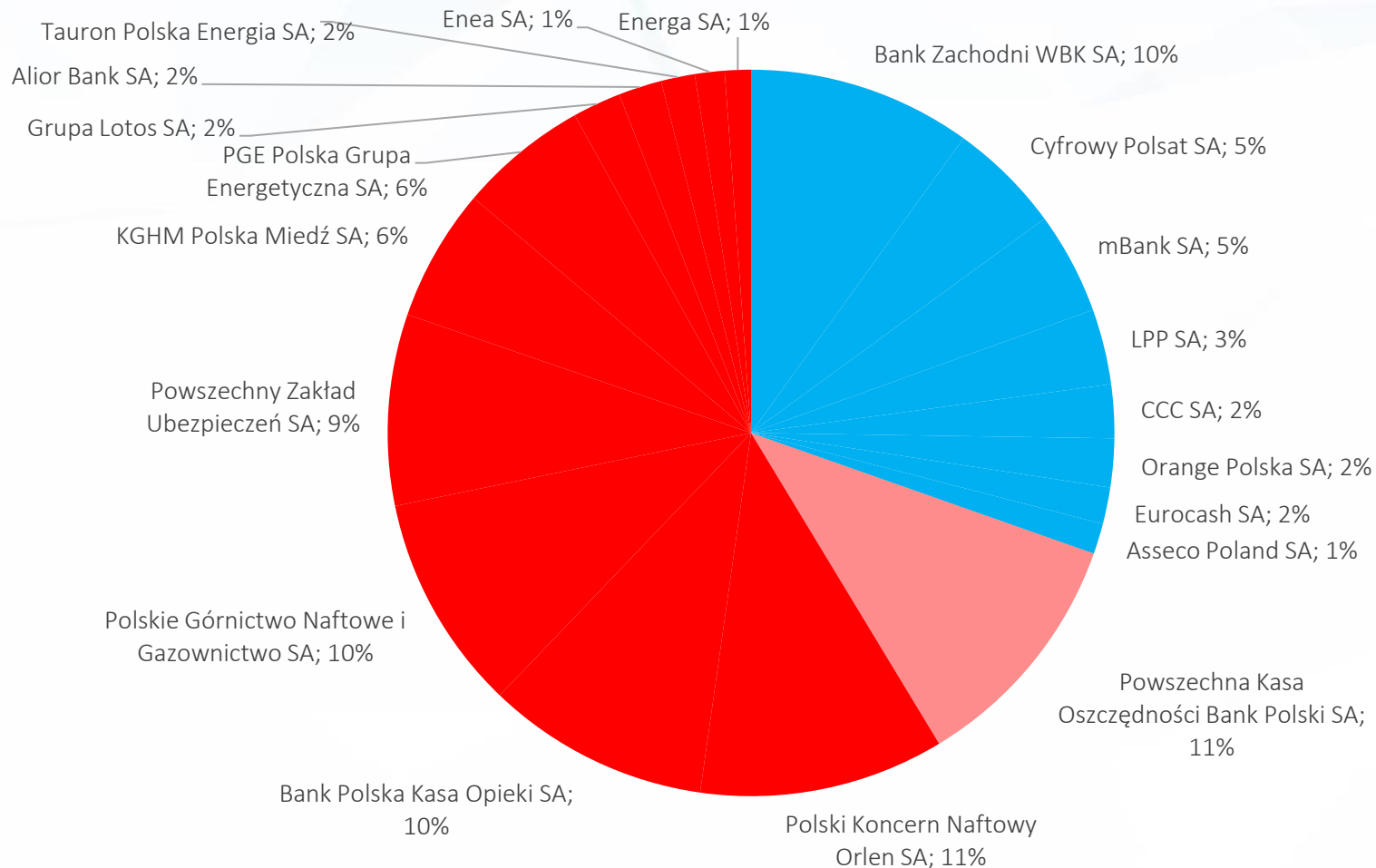

2. Mamy za duży udział państwa w bankowości i gospodarce

Po przejęciu Pekao, Skarb Państwa za pomocą pakietu o wartości 29% WIG20 będzie kontrolował spółki odpowiadające za 70% kapitalizacji indeksu.

Struktura indeksu WIG20

Struktura wg kapitalizacji

Dotychczasowe źródła wzrostu gospodarczego w Polsce wyczerpują się, choć wciąż jeszcze nie osiągnęliśmy poziomu życia państw Europy Zachodniej. Zdrowy sektor bankowy jest jednym z czynników, które sprzyjają szybszemu wzrostowi produktywności, a tym samym PKB.

- Sektor bankowy sprzyja **wzrostowi najbardziej obiecujących firm, a tym samym wzrostowi całej gospodarki** (Cihak et al., 2012; Papaioannou, 2007; Levine, 2005; Beck, Levine i Loayza, 2000).

- Choć w krajach o gorszej polityce gospodarczej i słabszych instytucjach rozwój sektora bankowego może wiązać się z kryzysami bankowymi i przejściowymi spadkami PKB, to **w długim okresie we wszystkich państwach prowadzi on jednak do lepszego wykorzystania oszczędności w gospodarce i jej szybszego wzrostu** (Ranciere, Tornell, Westermann, 2005; Loayza i Rancierre, 2004).

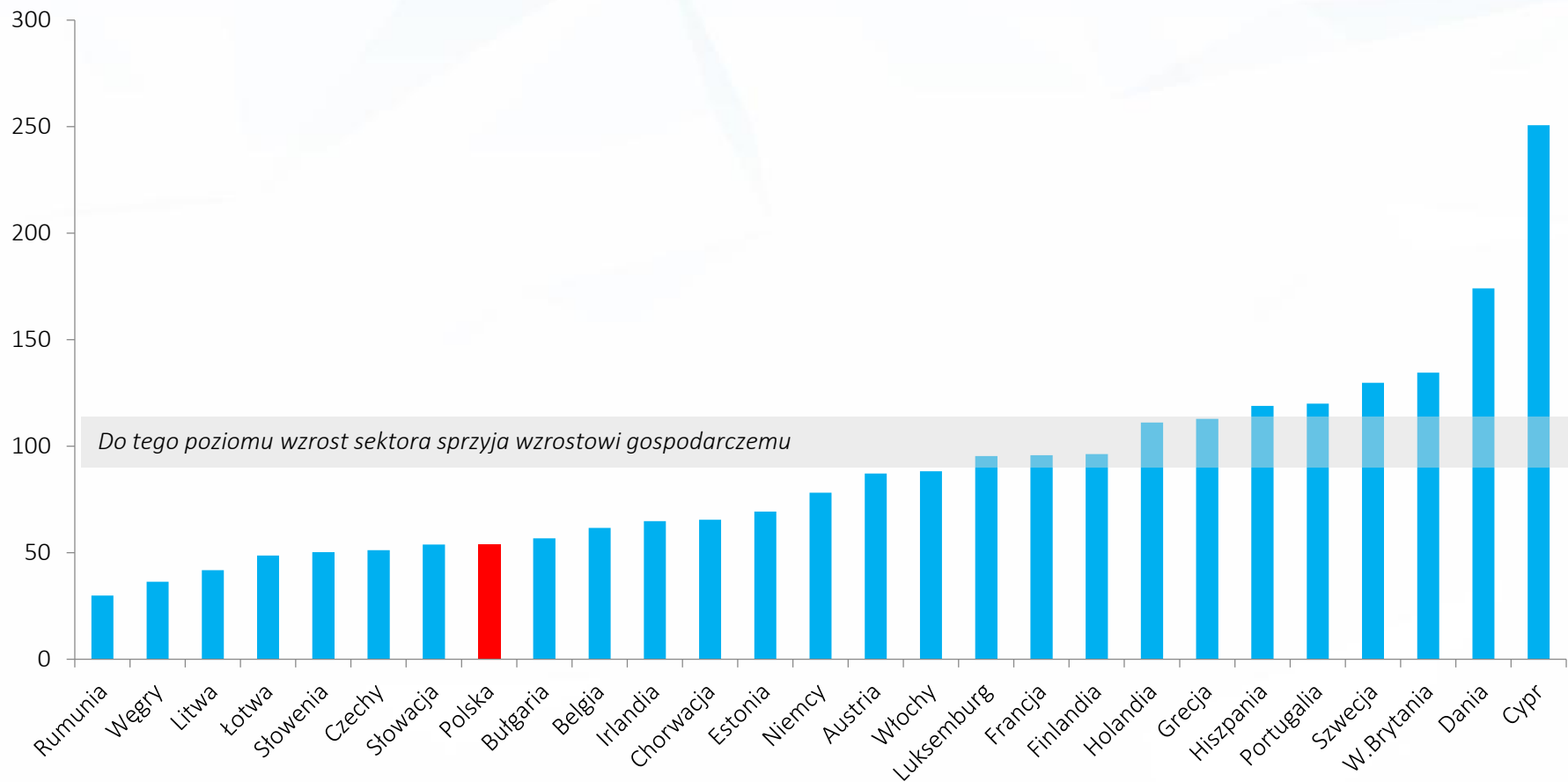
- Gdy sektor bankowy staje się zbyt duży, korzyści z niego (lepszy dobór projektów inwestycyjnych) stają się mniejsze od kosztów (przede wszystkim potencjalne straty związane z rosnącym ryzykiem kryzysów bankowych). Według Arcand, Berkes i Panizza (2011) gdy kredyt dla sektora prywatnego zaczyna przekraczać 110% PKB, sektor bankowy zaczyna mieć negatywny wpływ na wzrost gospodarczy. **W Polsce kredyty stanowią tylko niewiele ponad 50% PKB, co oznaczają, że dalszy rozwój sektora bankowego będzie wciąż czynnikiem wspierającym wzrost w Polsce.**

3. Potrzebujemy zdrowych banków

Sektor bankowy w Polsce nie jest przerośnięty i jego dalszy rozwój będzie sprzyjał wzrostowi gospodarczemu.

Należności krajowych banków od sektora prywatnego 2015

% PKB

Arcand, J.L., Berkes, E., Panizza, U. (2015), Too much finance?, *Journal of Economic Growth* 20(2):105-148.

Beck, T., Levine, R., Loayza, N. (2000), Financial intermediation and growth: Causality and causes, *Journal of Monetary Economics*, Elsevier 46(1):31-77.

Cihak, M., Demirguc-Kunt, A., Feyen, E., Levine, R. (2012), Benchmarking financial systems around the world, Policy Research Working Paper Series 6175, The World Bank.

Ciżkiewicz, P. (2015) *Ekonomia sektora publicznego*, materiały do wykładu, SGH.

Claessens, S., Feijen, E., Laeven, L. (2008) Political connections and preferential access to finance: The role of campaign contributions, *Journal of Financial Economics* 88(3):554-580.

Cole, S. (2009), Fixing Market Failures or Fixing Elections? Elections, Banks, and Agricultural Lending in India, *American Economic Journal: Applied Economics* 1(1):219-250.

Damijan, J. (2012), What Went Wrong in Slovenia?, OpEd in *Die Presse*, September 8th.

De Marco, F., Macchiavelli, M. (2016), The Political Origin of Home Bias: the case of Europe, Finance and Economics Discussion Series 2016-060, Washington: Board of Governors of the Federal Reserve System, <http://dx.doi.org/10.17016/FEDS.2016.060>

Englmaier, F., Stowasser, T. (2016), Electoral Cycles in Savings Bank Lending, *Journal of the European Economic Association*, Pre-print:

https://www.eeassoc.org/doc/paper/20160613_215703_ENGLMAIER_STOWASSER.PDF

Havrylchuk, O. (2013), Banks' Restructuring and Smooth Deleveraging of the Private Sector in Slovenia, OECD Economics Department Working Papers No. 1059, DOI: [10.1787/5k44v5122gf0-en](https://doi.org/10.1787/5k44v5122gf0-en)

Khwaja, A.I., Mian, A. (2005), Do Lenders Favor Politically Connected Firms? Rent Provision in an Emerging Financial Market, *Quarterly Journal of Economics* 120(4): 1371-1411.

Levine, R. (2005) „Finance and Growth: Theory and Evidence,” *Handbook of Economic Growth*, w Aghion i Durlauf (2005).

Loayza, N., Ranciere, R. (2006) Financial Development, Financial Fragility, and Growth, *Journal of Money, Credit and Banking* 38(4):1051-1076.

Papaioannou, E. (2007), Finance and growth: a macroeconomic assessment of the evidence from a European angle, Working Paper Series 0787, European Central Bank.

Ranciere, R., Tornell, A., Westermann, F. (2005) Systemic Crises and Growth, NBER Working Papers 11076, National Bureau of Economic Research.

Kontakt dla mediów:

Natalia Wykrota, Dyrektor ds. Komunikacji

E-mail: natalia.wykrota@for.org.pl

Tel. 609 717 102

www.for.org.pl; [Facebook.com/FundacjaFOR](https://www.facebook.com/FundacjaFOR)